

Noord- en Midden Limburg

Onderwerp: Plan van aanpak Deelname COW Groen Gas

Datum: 11 april 2023

1. Vervolg op voorgenomen intentie deelname COW van november 2022

Op 3 november 2022 vroeg het Bestuurlijk Overleg RES NML de organisatie een aanpak voor groen gas uit te werken en gereed te maken voor de start van de Coalition of the Willing (COW). De gemeenten die interesse toonden deel te nemen aan de COW zijn de gemeenten Bergen, Gennepe, Horst aan de Maas, Leudal, Maasgouw, Mook en Middelaar, Nederweert, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Venray en Weert. Daarbij is afgesproken dat een concretiseringslag en aanpak wordt gemaakt, op basis waarvan besloten wordt over deelname (eventueel via het college).

Er zijn duidelijke verschillen in de ervaring met het thema groen gas en met de concreetheid van het thema en initiatieven die in de regio spelen. Sommige gemeenten zijn nog nauwelijks bekend met groen gas. In andere gemeenten zijn er ambities om groen gas in de gebouwde omgeving in te gaan zetten of wordt het al geproduceerd en liggen er aanvragen van initiatiefnemers. De uitdaging binnen de coalitie is om rekening te houden met deze diversiteit en te zorgen dat aan alle deelnemende partijen perspectief wordt geboden op de te nemen vervolgstappen.

Een belangrijke ontwikkeling die van invloed is op onze aanpak is het Programma Groen Gas en de kamerbrieven die hierover zijn geschreven. Daarin zet het ministerie EZK in op een bijmengverplichting van 20% groen gas aan de gebouwde omgeving en zal via administratieve certificaten verlopen¹. Tevens is om versnelling van gemeenten en provincies gevraagd om commitment te tonen.

Specifiek wordt gezocht naar duidelijkheid over de strategie en wijze van faciliteren, het aanwijzen van locaties en het zorgen voor transport en aansluiting op het net. Het streven is om nog dit jaar tot een principebesluit te komen met de medeoverheden. Als gevolg van deze beleidslijn mag een toename van plannen met nieuwe groen gasinstallaties worden verwacht. Vanuit de COW Groen Gas kunnen we hier in onze regio gezamenlijk onze positie bepalen.

¹ Uit kamerbrief 32813-1063 "Het kabinet kiest tot 2030 voor opschaling van groen gas in primair de gebouwde omgeving. De bijbehorende CO₂-reductie zal toegekend worden aan de sector gebouwde omgeving".

De voorgestelde aanpak houdt rekening met de koplopergemeenten en geeft perspectief hoe onze regio op het programma Groen Gas aan kan sluiten. Daarbij geeft het ook perspectief aan individuele gemeenten die willen weten op welke manier ze met bestaande of nieuwe initiatieven om moeten gaan. Ook de gemeenten die relatief kort met het thema bekend zijn worden meegenomen en kunnen het onderwerp verder eigen maken, zodat later de benodigde keuzes gemaakt kunnen worden. Daarmee werken we vanuit een brede regionale coalitie.

Hierbij werken we langs deels parallelle sporen. Daarin bouwen we kennis op bij gemeenten en bieden we ruimte om in het thema te groeien. Tegelijkertijd voorzien we in de behoefte en verwachting om versneld perspectief richting het programma groen gas, de koplopergemeenten en de markt te bieden. Zo zullen er gemeenten zijn die nu al stappen richting locatieontwikkeling en rolbepaling in lokaal en regionaal eigenaarschap en regie willen zetten.

Door die sporen te combineren kan de benodigde versnelling van de groen gas productie plaatsvinden, de voedingsbodem voor de beleidsmatige en operationele potentie worden vergroot en kunnen gemeenten en andere stakeholders in het proces naar elkaar toegroeien. Deze aanpak zorgt ten slotte voor concrete verbinding met de netwerkbeheerders en houdt nadrukkelijk rekening met de benodigde integrale inpassing binnen het Nationale en Limburgse Programma Landelijke Gebied (NPLG en LPLG).

2. Aanpak

Met de RES partners in de COW willen we aanhaken op de oproep van het Nationale Programma Groen Gas om overheidspartners te positioneren en committeren op de aanpak in de eigen regio en gemeenten. De aanpak richt zich op het bieden van perspectief ten aanzien van:

- Kennis en inzicht voor gemeenten in de potentie en inzet van groen gas voor de regio en de eigen gemeente;
- Concrete scenario's die groen gas in de gebouwde omgeving in de regio tot ontwikkeling laten komen;
- Een ruimtelijke vertaling waarin de keten van grondstof, productie, transport groen gas en levering wordt meegenomen. Met een handelingsperspectief op regionaal en op gemeentelijk niveau ten aanzien van de keten;
- Een kader waarmee naast de RES partners ook andere stakeholders in de keten weten waar ze aan toe zijn;
- Een integrale planvorming waarin de ontwikkeling van groen gas samen gaat met de transitie van het landelijk gebied en de landbouw in het kader van het NPLG en LPLG programma;
- Doorkijk naar vervolgstappen waarin organisatie en rollen op basis van het hierboven benoemde perspectief specifiek voor de regio NML wordt geschetst en op basis waarvan vervolgstappen gezet kunnen worden. Daarin ligt ook de verbinding naar het commitment waar door het programma groen gas om gevraagd wordt.

Stap 0 – Uitgangspunten (Q2 2023)

We starten met het schetsen van de uitgangspunten waarmee we de groen gas opgave in de regio concreter uitwerken. Daarbij staan we stil bij de technieken, de potenties in de regio, de ruimtelijke kansen en opgaven, koppelkansen en uitdagingen met onder andere de transitie landelijk gebied.

Belangrijk hierbij is het duidelijk vertalen van de recente ontwikkelingen binnen het nationale groen gas programma naar de uitgangspunten van de aanpak in de regio. Het streven is om tot een zo veel mogelijk gedeelde aanpak te komen. Maar het moet ook ruimte bieden aan deelnemende partners om op onderdelen een eigen route te kiezen die recht doet aan de specifieke situatie of voorkeuren in een gemeente. Daarmee bouwen we gezamenlijk aan het perspectief, maar laten we ruimte aan koplopers om te versnellen en ook aan gemeenten die later aan willen haken.

Het doel van deze stap is om een gedeeld beeld van de groen gas opgave en potentie in de regio te krijgen. We willen gemeenten die relatief nieuw zijn met het onderwerp meenemen in de ontwikkelingen. Tegelijkertijd kunnen koplopergemeenten samen het gesprek voeren over de uitgangspunten en te volgen koers.

Stap 1 – Inventarisatie potenties en opgaven in de keten (Q2 en Q3 2023)

Het doel van stap 1 is om een compleet en actueel beeld te krijgen van de potenties voor de eigen regio. Dat gaat van grondstof tot levering. Daarmee wordt een realistische bouwsteen geboden voor de verder uit te werken handelingsperspectieven. Het product is een factsheet met kaartbeelden die wordt gebruikt als vertrekpunt voor de analyse van de effecten van de verschillende scenario's in stap 2.

- Beleidsruimte en richtingen gemeenten, provincie, Waterschap en Enexis.
- Grondstofpotentie in en buiten de regio, met zicht op afspraken rond contractering.
- Bestaande veehouderijen en omvang veestapel verdeeld in stoppers en blijvers.
- Bestaande locaties die groen gas produceren.
- Bekende initiatieven binnen de gemeenten.
- Landschap, milieu/reductiegebieden en infrastructuur.
- Ligging gasinfrastructuur.

In stap 1 wordt meegenomen:

- Mogelijkheden en tijdlijn ten aanzien van contractering.
- Verwachtingen ten aanzien van stoppers en blijvers.
- Inzicht in de mogelijkheden die verschillende technieken, mestverwaarding, innovatieve stalsystemen, mitigerende maatregelen bieden om tot een integrale aanpak te komen.
- Zo nodig een review van eerdere inschattingen van beschikbare hoeveelheden mest.

Stap 2 - Scenario's en effecten (Q3 en Q4 2023)

Met de inzichten, potenties en opgaven binnen de groen gas keten legden we de basis om scenario's te schetsen waar hier in de regio mee omgegaan kan worden. Daarmee wordt concreter om welke acties de scenario's vragen en welke effecten op kunnen treden. Op basis van die inzichten wordt een voorkeursscenario gekozen. Het doel van deze stap is om samen te bouwen aan de beeldvorming om kansen en knelpunten te herkennen en op te lossen.

Het is een proces met de volgende bouwstenen:

- Ruimtelijke vertaling van de potenties in de keten naar scenario's voor inzamelen grondstoffen, productie groen gas, transport groen gas, levering groen gas, verwaarding restproduct;
- Analyse en effecten van de scenario's op landschap, milieu/reductiedoelen en infrastructuur.
- Stakeholderanalyse in de regio voor de keten. Welke partijen zijn aanwezig en welke schakels missen we?
- Welke scenario's hebben de voorkeur bij de verschillende stakeholders en op welke ontwikkelingen heeft de COW wel of geen invloed? Daarmee verkrijgen we ook inzicht in de autonome ontwikkelingen die reeds plaatsvinden in de regio en welke doorontwikkeling hier plaatsvindt.
- Wat zijn behoeftes bij de stakeholders en welke bijdrage willen ze leveren?
- Welke scenario's zijn mogelijk in de RES NML, rekening houdend met de potenties in de regio en de voorkeuren van de benodigde stakeholders?
- Welk scenario heeft de voorkeur en hoe kan en wil de regio de stakeholders daarbij faciliteren?

In stap 2 wordt meegenomen:

- De wenselijkheid van een overheidsdienstenbedrijf/regierol op bestuurlijk niveau en alternatieve vormen van organisatie en aandeelhouderschap.
- In hoeverre zijn gemeenten en de provincie bereid om in te zetten op een overheidsbedrijf voor productie en/of afname van een mix van energie?
- Welke strategieën ten aanzien van clustering of spreiding, grootschalig of kleinschalig, landelijke gebied of industrieel etc. zijn denkbaar in de scenario's. Daarbij maken we onderscheid in bestaande operationele initiatieven, bekende nieuwe initiatieven en de ambities van de partijen in de keten.
- Welke voorwaarden zijn nodig om voor de RES partners tot een handelingsperspectief voor groen gas in de regio te komen, waarbinnen de scenario's met stakeholders verder uitgewerkt kunnen worden? Denk hierbij aan kaders voor het beperken van overlast van geluid, geur, transport en overige uitstoot. En de noodzakelijke integrale verbinding met de LPLG.
- Welke voorwaarden zijn voor stakeholders nodig om voldoende potentie te zien om tot investeringen en commitment binnen de regio over te gaan?
- Hoe kan de individuele agrariër het beste betrokken worden bij uitwerking van de businesscase in de gebouwde omgeving?
- Welke rol kunnen partijen zoals energievoöperaties en energie bedrijven spelen om groen gas coöperatief en regionaal ingebed te laten raken?

Stap 3 - Uitwerking voorkeursscenario tot Groen gas strategie RES NML (vanaf Q4 2023)

Het doel van stap 3 is het komen tot draagvlak voor een scenario voor de toepassing van groen gas in de regio NML. De strategie wordt uitgewerkt tot een roadmap, waarin verschillende ontwikkelsporen te onderscheiden zijn. Daarbij valt te denken aan:

- Borgen potentie groen gas in en voor de regio;
- Ruimtelijke vertaling bestaande en nieuwe locaties inclusief vergunningenspoor;
- Continue integratie met LPLG;
- Rolverdeling RES partners en ketenpartners in voorkeursscenario;
- Doorzicht op businessmodel en businesscase inclusief investeringsagenda;

- Eerste aanzet tot een mogelijke investeringsagenda om gevoel bij de omvang en verdeling van middelen te krijgen.

Het eindproduct is een roadmap van het voorkeursscenario. De roadmap moet verbinding hebben met het programma groen gas wat aan de gemeenten en provincies wordt gevraagd. Het is denkbaar dat de roadmap leidt tot een go/no-go moment voor de individuele RES partners en aan te haken andere externe partners.

3. De organisatie

Samen met de RES partners die meedoen aan de Coalition of the Willing doorlopen we de voorgaande stappen. Het thema maakt onderdeel uit van de RES portefeuille duurzame warmte (Michel Graef). Hij wordt ondersteund door een projectleider en een ambtelijk team. Zij zullen daar waar nodig bij worden gestaan door deskundige experts. De COW krijgt de ruimte om zich te ontwikkelen en te anticiperen op de ontwikkelingen vanuit de regio en daarbuiten. De COW overlegt minimaal vier keer per jaar ambtelijk en twee keer per jaar bestuurlijk overleggen. De bestuurlijke momenten worden zeer waarschijnlijk binnen de agenda van het BO opgenomen. Op diverse momenten organiseren we sessies, werkbezoeken en sessies voor kennisdeling.

4. Bijdrage per RES partner

Iedere gemeente wordt verwacht een ambtelijk contactpersoon beschikbaar te stellen, die deelneemt aan de overleggen. Aanvullend wordt verwacht dat iedere gemeente zorgt voor het beschikbaar stellen van benodigde lokale informatie en interne afstemming. We gaan ervan uit dat de portefeuillehouders, welke ook vertegenwoordigd zijn in de RES, deelnemen aan de bestuurlijke COW Groen Gas overleggen. Voor de eerste stappen die in dit memo zijn opgenomen (in beginsel tot en met 31 december 2023) verwachten we circa € 70.000 budget nodig te hebben. Deze middelen gebruiken we om op proces (projectleider circa één dag per week) en inhoud (uitwerken inventarisatie, scenario's en effecten, strategie) ondersteuning aan te trekken en om excursies en kennisdeling (minimaal twee georganiseerde kennissessies voor stakeholders) te faciliteren.

De twaalf gemeenten die in november 2022 de intentie hebben uitgesproken om deel te nemen vormen de basis. In de begroting op de volgende pagina brengen zij gezamenlijk € 60.000,- in. Dit gebeurt met een basisbedrag van € 2.000,- per gemeente, aangevuld met een bijdrage naar rato van het inwonersaantal (telt voor 50%) en de omvang van de gemeente (telt voor 50%) bij te dragen. Daarmee ontstaat een redelijke verhouding en verdeling van de inbreng. We hechten eraan dat de partners provincie Limburg, het Waterschap en Enexis onderdeel van de COW worden, vanwege de invloed en meerwaarde die ze bieden. Enexis zal financieel niet bijdragen, maar wel in menskracht. Provincie Limburg en het Waterschap dragen wel financieel bij.

In tabel 1 is een voorstel voor de verdeling van de inbreng van middelen opgenomen. Ervan uitgaande dat de intenties van november 2022 worden bevestigd, zullen de bedragen in de tabel ook de feitelijke bedragen zijn. Met een bedrag van € 50.000,- zien we voldoende perspectief om de eerste fase tot einde 2023 in te gaan.

Tabel 1: voorstel voor verdeling inbreng per RES partner

Organisatie	Basisbedrag	Inwoners	Bedrag	Oppervlakte	Bedrag	Totaal
Bergen	€ 2.000	13.100	€ 617	103,24	€ 1.497	€ 4.114
Gennep	€ 2.000	17.771	€ 837	47,62	€ 690	€ 3.528
Horst aan de Maas	€ 2.000	43.642	€ 2.056	188,73	€ 2.737	€ 6.793
Leudal	€ 2.000	36.106	€ 1.701	162,73	€ 2.360	€ 6.061
Maasgouw	€ 2.000	24.358	€ 1.148	45,71	€ 663	€ 3.811
Mook en Middelaar	€ 2.000	8.024	€ 378	17,38	€ 252	€ 2.630
Nederweert	€ 2.000	17.476	€ 823	99,98	€ 1.450	€ 4.273
Peel en Maas	€ 2.000	45.314	€ 2.135	159,37	€ 2.311	€ 6.446
Roerdalen	€ 2.000	20.699	€ 975	88,21	€ 1.279	€ 4.254
Roermond	€ 2.000	59.992	€ 2.827	60,81	€ 882	€ 5.709
Venray	€ 2.000	44.648	€ 2.104	163,27	€ 2.367	€ 6.471
Weert	€ 2.000	50.874	€ 2.397	104,32	€ 1.513	€ 5.910
Totaal	€ 24.000	382.004	€ 18.000	1241,37	€ 18.000	€ 60.000
Te verdelen bedrag	€ 24.000	€ 18.000		€ 18.000		€ 60.000
Provincie						€ 5.000
Waterschap						€ 5.000
Benodigd budget						€ 70.000

De COW start direct na het bestuurlijk overleg van 19 april. Met een minimum van € 50.000,- aan bijeengebrachte middelen via ondertekening van de SOK, starten we ook met het aangaan van financiële verplichtingen. Het doel is om eind 2023 een voorkeursscenario én de vervolgvragen en -stappen die nodig zijn om het scenario nader uit te werken te hebben bepaald. Voor de doorkijk naar 2024 en verder laten we de benodigde budgetten mee lopen in de begroting voor de nieuwe RES organisatie. Uiteraard zijn de benodigde budgetten afhankelijk van de ambities, de vervolgstappen en het aantal deelnemers.

Wat als we de COW niet kunnen starten

Zonder COW hebben we vanuit de RES NML geen grip op de ontwikkelingen van groen gas in de regio. Wel zullen bestaande en nieuwe initiatieven zich aan blijven dienen. Daar zal op individuele basis, of mogelijk in kleine samenwerkingen, op gereageerd worden. Daarbij is er geen gezamenlijkheid om te sturen op kwaliteit en inbedding in de regio. Ook is er geen grip en inzicht op de mogelijkheden, de omvang, het transport en de afname van groen gas. De kans is daarbij aanwezig dat de grondstoffen en de productie van groen gas uit de regio, niet in de regio worden benut. Daarmee missen we een kans om de regionale warmtevoorziening te verduurzamen.